

sens empaig son acte, / no fór' al món ull ab gota serena, / mas és axí ---» (XCII, 4b); que hauríem hagut de citar a II, 390a18, com a primera data del nom de les cataractes.

DERIV : Serè m : s'usa com a abreuviament de *vent serè* (variant de NO.) CpTARR. i comarques veines, mentre que en d'altres de més nòrdiques es diu de les clarianes que es fan en un cel molt núvol «potser farà bon dia, allí vei un *serè*» m'ho he sentit sovint per Ribagorça i Pallars en matinades feineres etc. (p ex Taull, 1953); el DAG diu que *una serena* té aquest sentit en Terra Baixa (id., MrnVayreda, AlCM).

Serena f. 'l'aire lliure nocturn o capvespral' f «--- Per la *serena* que feya», Cròn de Jaume I (Ag, 230 15), «trac-lo tot nu a la *serena*», Eiximenis (NCl VI, 98 23); «per on posqués fugir a la *serena*», Decam VIII, § 7, 466.3 (trad. *fuggire il sereno*); entre els «remedia amoris ..» recomana JRoig: «dorm --- / en lo desert, / a la *serena*: / sobre ta squena / e tot lo cos, / cayga lo ros / ---» (Spill, 12295); «si ab tanta trescala-mena [cf. TRESGAR] / com jo duc, no puc surar, / me posaré a la *serena* / per temps millors esperai», PdAPenya (Po Pop, 122).

A *sol* i a *serena*, locució adverbial '(deixant-ho) a la intempèrie, de dies i de nits': «tal herba s'ha de tenir tants dies a *sol* i *serena*, deixar la roba uns quants dies a *sol* i *serena*» Bna, Gna., Emp. [1912, 15]; Fontserè posà a *sol* i a *serena* al marge del seu DOrt, c. 1925, però jo ho recordo més sense la 2^a a, com ja En Maldà ho posava: «en quant al portal de la iglésia de Albons, sobre del frontispici és lo campanar, que se reduheix a (b) sis pilars de rengla i quatre les campanes, dos grosses, y dos petites a *sol* y *serena*, és a dir descubertes allí dalt, entremitg de pilars» (Excursions, p. 129). Sobre aquesta acc en diverses llengües romàniques —fr. *le serem*, cast. *el SERENO*, oc ant. *la serena*— dono dades, i m'estenc sobre la seva explicació semàntica en DCEC/DECH v, 220b27-21a9; a la cita de Montaigne, supra, afegim que el deliciós epicuri era dels qui se'n senten «blessés», com insinua ja allí, i p. 330, on reconeix com una «mollesse» que té, «m'offenser d'un long *serem*» (de nou en el *Journal de voyage*, cita a la p 408, n. 71, de l'ed. B. Lettres).

Serení en aquest sentit no és solament balear, valenciana i tortosí, com diuen DAG i AlCM sinó també popular en cat. central. Sobre si ve d'aquí el *serení* o *serener(o)* espècie de vel femení i cert ball, recollits pel DAG (s. v. -ní i -nego) (que AlCM enreda amb un *serení* 'joguina', mot suspecte, no Lab, de l'industrial «lexicògraf» Salvat), ja parlo en una addició (DECH) a ZARABANDA, DCEC (cf. SARANDA); la cançó citada pel DAG figura també en el Romillo de MilàF: «y ella per collar té - un tessú d'or; ne portave / lo ret de coló de rosa, un *serení* per llassada» (355, 21) +Se. *renera* 'serena, cel serè' benasq. (Cerller, 1965, veg. tardis). *Serenet* tarr. *Serenet* 'ventet serè' (Martí i Folguera, DAG, mal entès en la cita de Noller per AlCM). *Serenata* o *serenada* (ross.), igual que el fr. *sérénade* [1556] i el cast. *serenata* [1717] són adaptacions de

l'it. *serenata* id, que en el sentit de 'cel serè' ja es troba c 1300, *estar a la serenada* mall (DAG, AlCM). *Sereníssim* [JoMartorell], aplicada a prínceps, en vocatiu o no: «no pens lo príncep que --- li sia posat en son títol, *sereníssim* o molt clar ---» (Ag. II, 161)

Serenitat [S XIV], «temps serè: serenus; la *serenitat*: serenitas; ---», OPou (ThPu), i veg. Costa, supra. *Serenor* (DAG, d'ús corrent en cat. or., i veg. Maragall, supra) *Asserenar* és la forma general en el cat. de pertot: Coromines (supra), Pons, Llorente etc. (cf. oc. ant. *s'asserenar* refl, i *serenar* intr.), *serenar-se* a penes ha tingut curs en la nostra llengua; *asserenur-se* Ant. Cayrol (Cont *Cerdanes*, 62 i gloss.); quant a Descloet segons els millors mss el que va usar no és *asr-* sinó *+e(x)serenar-se* format amb prefix EX- (EXS-) amb el matis de 'parar les pluges' en el setge de Ciutat de Mallorca: «lo castel d'En Nuno fo fet e --- les gens vengren al castel e volgren-lo tirar al val, mas les fanges eren sí grans que no l pogren moure d'un loc, e axí lexaren-lo --- a cap de 8 jorns, lo temps *s'exerenà*, e l rey donà gran aver --- que deguessen tirar lo castel al val ---», § 44 (mal analitzat se *xerenà* NCl II, 127.15, que seria una forma inexplicable; se *asserenava* d'alguna ed. com la de Coroleu no sembla variant autoritzada paleogràficament) *Serenador*.

Sereno, nom de l'útil funcionari, és lingüísticament una deixa de la marca de l'esclau: foren establerts a les ciutats de Bna, Val, Palma i alguna altra per les audiències i ajuntaments borbònics, c. a la fi del segle XVIII o princ. del XIX, que amb l'excusa del temps vigilaven els patriotes, que encara feien algun raid nocturn, i «vetllaven» per la llengua, imposant-los l'obligació de cantar en cast. l'estat del temps, perquè certs funcionaris, pagesos etc. si plovia no s'aixequessin, si no era indispensable; per això cantaven «esquerdat»; p. ex. «las cuatro lloviendo» o «las cuatro sereno»: eren uns col·legues dels altres vigilants nocturns (que duien arma contra malfactors), EdToda (DAG) i J. G. M (1957): segons notícies d'aquest el cos de vigilants s'establí ja abans del moment (c. 1770) en què l'audiència borbònica manà posar fanals als carrers de Val, obligant el veïnat a pagar-ne l'oli i cura, per part dels fanalers o farolers. En la cançó cantada a Val. i p. p. l'Alm Val 1928, no hi ha tal «muller del sereno» (!) (AlCM) sinó una... *sirena*, i és clar que es tracta d'un joc de mots satíric amb el vulgarisme *serena*, veg. SIRENA.

Crp. del gr. *Ξηρός* 'sec', mot probablement afí del ll. *serenus*: *xerofstàlma*, *xeròfsta*, *xerofàgia*, *xeroderma*

Serebatana, V. *sarbatana* Serçgall, V. *xaragall* Serremenya, V. *sarmenya* Serena, V. *serè* i *sirena* Serenada, *serenador*, V. *serè* Serenalla, V. *sargantana* Serenar, V. *asserenar* (SERÈ) *Serení*, *sereníssim*, *serenitat*, *sereno*, *serenor*, V. *serè* Sereny, V. *sedeny* (SEDA) *Serf*, V. *servir* Serfull, V. *cerfull* Sargantana, V. *sargantana* Sergent, *sergenta*, *sergenteria*, -ntia, V. *servir* Sergil, *sergir*, V. *sargir* Sergot, V. *xerigot* Seriació, *serial*, V. *serie* Seriament, V. *seriós* Seriar, -tai, V. *serie* (DISSERTAR)